



**MINISTER  
ROLNICTWA I ROZWOJU WSI**

Warszawa, 11 października 2021 r.

Znak sprawy: DHZ.zch.870.89.2021

**Pan  
Romuald Tański  
Prezes Warmińsko-Mazurskiej  
Izby Rolniczej  
ul. Towarowa 1  
10-416 Olsztyn  
wmirol@wmirol.org.pl**

**Dotyczy: pisma z dnia 20 września 2021 r. w sprawie trudnej sytuacji hodowców trzody chlewnej**

Szanowny Panie Prezesie,

odpowiadając na pismo z 20 września 2021 r. znak: L.dz.3168/09/2021-SRP w sprawie trudnej sytuacji hodowców trzody chlewnej przekazane przy piśmie Biura Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2021 r. znak: BPRM.506.1.9.2021(2)JG uprzejmie informuję, co następuje.

Ustanawianie obszarów objętych ograniczeniami w związku z występowaniem afrykańskiego pomoru świń (ASF) w państwach członkowskich Unii Europejskiej (UE) wynika z następujących aktów prawnych UE:

1. rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2020/687<sup>1</sup>;
2. rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/605<sup>2</sup>.

W przypadku wystąpienia ogniska ASF u świń, na podstawie rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2020/687<sup>1</sup>, wokół ogniska w promieniu co najmniej 3 km ustanawiany jest obszar zapowietrzony, a w promieniu co najmniej 10 km – obszar zagrożony (obejmuje 3 km obszar zapowietrzony).

Odnosząc się do kwestii utrzymywania zakazów przemieszczania świń informuję że stosownie do art. 56 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2020/687<sup>1</sup> w przypadku utrzymania zakazów przemieszczania zwierząt, o których mowa w art. 27 i art. 42 ww. rozporządzenia, po upływie 30 dni ze względu na urzędowe potwierdzenie wystąpienia kolejnych ognisk ASF, właściwy organ może, w wyjątkowych okolicznościach, zezwolić na przemieszczanie świń z zakładu na obszarze objętym ograniczeniami w przypadkach, których nie dotyczą odstępstwa przewidziane w art. 27 i 42, jeżeli:

- a) podmiot złożył uzasadniony wniosek o takie zezwolenie;
- b) przed wydaniem zezwolenia oceniono ryzyko wynikające z zezwolenia na takie przemieszczanie i ocena ta wskazuje, że ryzyko rozprzestrzenienia się ASF jest znikome;
- c) urzędowi lekarze weterynarii przeprowadzili badania kliniczne i pobrali próbki do badań laboratoryjnych od świń, w tym tych, które mają zostać przemieszczone, a wyniki tych badań były pozytywne.

Mając powyższe na uwadze należy zauważyć, że w przypadku wystąpienia kolejnych ognisk ASF przepisy dopuszczają przemieszczanie świń po spełnieniu określonych wymagań.

Ponadto, Komisja Europejska (KE) ustanawia regionalizację na podstawie rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/605<sup>2</sup> obejmującą: obszar objęty ograniczeniami I, obszar objęty ograniczeniami II oraz obszar objęty ograniczeniami III.

Rozporządzenie wykonawczego Komisji (UE) 2021/605 zapewnia podejście oparte na regionalizacji, które należy stosować dodatkowo oprócz środków zwalczania chorób ustanowionych w rozporządzeniu delegowanym (UE) 2020/687<sup>1</sup>, i zawiera wykaz obszarów objętych ograniczeniami w państwach członkowskich, w których wystąpiły ogniska ASF u świń lub u dzików lub narażonych na ryzyko z powodu bliskości takich ognisk.

Obszary objęte ograniczeniami są różnicowane w zależności od sytuacji epidemiologicznej i poziomu ryzyka w następujący sposób:

- obszar objęty ograniczeniami III – obejmuje tereny, które charakteryzuje najwyższy poziom ryzyka rozprzestrzeniania się tej choroby i najbardziej dynamiczna sytuacja w zakresie występowania choroby u świń. Zasięg obszaru objętego ograniczeniami III obejmuje co najmniej obszar zapowietrzony i zagrożony wokół ogniska choroby o promieniu minimum 10 km. W zależności od sytuacji epidemiologicznej na danym

terenie oraz terenach przyległych zasięg tego obszaru jest odpowiednio modyfikowany przez Komisję, przy udziale państw członkowskich UE;

- obszar objęty ograniczeniami II – ustanawiany po wykryciu ognisk choroby u dzików;
- obszar objęty ograniczeniami I – obszar, na którym choroba nie występuje, stanowi on strefę buforową pomiędzy obszarem objętym ograniczeni II lub III a pozostałą wolną od ASF częścią kraju.

Powyższe obszary są wyznaczane w danym państwie członkowskim UE:

- z uwzględnieniem ogólnej sytuacji epidemiologicznej na terenie poszczególnych jednostek administracyjnych oraz poziomu ryzyka rozprzestrzeniania się ASF na sąsiednie obszary jednostek administracyjnych;
- na podstawie zasad i kryteriów geograficznego określania regionalizacji oraz wytycznych Unii uzgodnionych z państwami członkowskimi w ramach Stałego Komitetu ds. Roślin, Zwierząt, Żywności i Pasz (dokument roboczy „Zasady i kryteria geograficznego definiowania regionalizacji ASF”).

Przy określaniu zasięgu danego obszaru brana jest także pod uwagę wielkość, ciągłość terytorialna i geograficzna z terytoriami przyległymi, typologia geograficzna (obecność barier naturalnych i sztucznych), podział administracyjny oraz wykonalność wdrożonych środków kontroli.

Dostosowanie wielkości poszczególnych obszarów wymienionych w załączniku I do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/605<sup>2</sup> wymaga ze strony Komisji w pierwszej kolejności przeprowadzenia dialogu z zainteresowanym państwem członkowskim, na którego terytorium konieczne jest ustalenie obszarów objętych restrykcjami. W Polsce kompetencje do negocjowania z KE w tym zakresie przysługują Głównemu Lekarzowi Weterynarii. Następnie propozycja KE poddawana jest pod głosowanie wszystkich państw członkowskich UE.

Odnosząc się do kwestii pomocy finansowej uprzejmie informuję, że na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa :

- 1) producenci rolni, którzy prowadzą gospodarstwo rolne, w którym utrzymywane są świnie od dnia 6.08.2021 r. do dnia 27.08.2021 r. mogli składać wnioski o udzielenie pomocy o charakterze pomocy de minimis w rolnictwie na refundację 50% wydatków poniesionych w danym roku kalendarzowym na zakup mat dezynfekcyjnych, sprzętu do wykonania

zabiegów dezynfekcyjnych, dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych oraz produktów biobójczych, środków dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych, odzieży ochronnej i obuwia ochronnego oraz wydatków poniesionych na zabezpieczenie budynków, w których utrzymywane są świnie przed dostępem zwierząt domowych (pomoc na bioasekurację).

Pomoc była przyznawana w drodze decyzji kierownika biura powiatowego Agencji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę producenta rolnego, na wniosek tego producenta rolnego złożony na formularzu opracowanym i udostępnionym przez Agencję na jej stronie internetowej. Wnioski o ww. pomoc złożyło 3.940 producentów świń.

2) producenci świń, którzy zaprzestali produkcji w związku z obowiązującym zakazem utrzymywania w gospodarstwie świń lub ich wprowadzenia do gospodarstwa, wydanym w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, mogą skorzystać z pomocy finansowej. Kwota pomocy stanowi iloczyn średniej rocznej liczby świń utrzymywanych w gospodarstwie w okresie 12 miesięcy poprzedzających miesiąc, w którym został wprowadzony zakaz (jednak nie więcej niż 50 sztuk dla jednego producenta świń) i kwoty 0,36 zł oraz liczby dni w danym roku kalendarzowym obowiązywania zakazu.

W bieżącym roku do 1 października ww. pomoc wypłacono 684 producentom rolnym na kwotę, 1,7 mln zł.

3) producenci rolni prowadzący chów lub hodowlę świń na obszarach z ograniczeniami, mogą ubiegać się o nieoprocentowane pożyczki na sfinansowanie nieuregulowanych zobowiązań cywilnoprawnych, które zostały podjęte w związku z prowadzeniem przez producenta świń działalności rolniczej na obszarach występowania ASF.

Kwota udzielonych producentowi świń pożyczek nie może przekroczyć kwoty ww. zobowiązań cywilnoprawnych i wynosić więcej niż:

- 50.000 zł na siedzibę stada, w której w 2018 r. było utrzymywanych średniorocznie do 50 sztuk świń;
- 100.000 zł na siedzibę stada, w której w 2018 r. było utrzymywanych średniorocznie powyżej 50 do 100 sztuk świń;
- 300.000 zł na siedzibę stada, w której w 2018 r. było utrzymywanych średniorocznie powyżej 100 do 500 sztuk świń;
- 500.000 zł na siedzibę stada, w której w 2018 r. było utrzymywanych średniorocznie powyżej 500 do 1000 sztuk świń;

- 1.000.000 zł na siedzibę stada, w której w 2018 r. było utrzymywanych średniorocznie powyżej 1000 sztuk świń.

Pożyczka jest udzielana maksymalnie na 10 lat, a za jej udzielenie Agencja nie pobiera żadnych opłat. Pomocą państwa są nieopłacane przez pożyczkobiorców odsetki od udzielonej pożyczki.

W bieżącym roku do 1 października br. zawarto 74 umowy pożyczki na kwotę 16,2 mln zł.

- 4) producenci rolni, prowadzący chów lub hodowlę świń na obszarze objętym ASF mogą ubiegać się o pomoc na wyrównanie kwoty dochodu uzyskanej ze sprzedaży świń w poszczególnych kwartałach od IV kwartału 2020 r. w porównaniu do średniego dochodu uzyskiwanego z produkcji świń w analogicznym okresie w trzech ostatnich latach lub trzech latach z okresu pięcioletniego, po odjęciu roku z najwyższymi i najniższymi dochodami. Albo w okresie 12 miesięcy – w przypadku producenta świń, który w tym okresie zwiększył produkcję świń o co najmniej 25% w stosunku do średniej produkcji świń z trzech lat poprzedzających okres, za który jest składany wniosek, a w przypadku gdy utrzymuje świnie w okresie krótszym niż trzy lata – w stosunku do średniej rocznej produkcji świń z całego okresu poprzedzającego okres, za który jest składany wniosek.

**Wnioski o udzielenie pomocy finansowej można składać w Biurach Powiatowych Agencji właściwych ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę producenta świń w terminie od dnia 28 sierpnia 2021r. do dnia 30 listopada 2021 r.**

Na realizację powyższej pomocy zostały przewidziane środki w wysokości 150 mln zł.

Według stanu na 01.10.2021 do Biur Powiatowych ARiMR wpłynęły 673 wnioski o udzielenie powyższej pomocy na kwotę wnioskowana 50,7 mln zł. Natomiast pomoc wypłacono 71 producentom świń na kwotę 8,3 mln zł.

- 5) producenci świń, którzy w związku z obowiązującym zakazem utrzymywania w gospodarstwie świń lub ich wprowadzenia do gospodarstwa, wydanym w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, zaprzestał ich produkcji, będą mogli skorzystać z dopłat przez okres nie dłuższy niż 10 lat udzielanych do oprocentowania kredytów bankowych zaciągniętych na zakup:

- a) nawozów mineralnych, środków ochrony roślin lub pasz,
- b) kwalifikowanego materiału siewnego zbóż, rzepaku, kukurydzy, lnu, roślin motylkowych grubonasiennych i drobnonasiennych, rzepiku ozimego, gorczycy, traw, buraków cukrowych i pastewnych, sadzeniaków ziemniaka,



- c) loszek, knurów i warchlaków, z wyłączeniem zakupu na eksport,
- d) maszyn i urządzeń stanowiących wyposażenie chlewni,
- e) maszyn służących do prowadzenia produkcji świń.

Kredytobiorca płaci oprocentowanie należne bankowi w wysokości 0,3 procentowania, jednak nie mniej niż 1% (obecnie ok. 1,1% w skali roku), a w pozostałej części jest ono płacone przez Agencję.

Wysokość udzielonego kredytu nie może przekroczyć:

- a) 50 000 zł na siedzibę stada, w której w roku poprzedzającym rok wprowadzenia zakazu było utrzymywanych średniorocznie do 50 sztuk świń;
- b) 100 000 zł na siedzibę stada, w której w roku poprzedzającym rok wprowadzenia zakazu było utrzymywanych średniorocznie powyżej 50 do 100 sztuk świń;
- c) 500 000 zł na siedzibę stada, w której w roku poprzedzającym rok wprowadzenia zakazu było utrzymywanych średniorocznie powyżej 100 do 500 sztuk świń;
- d) 800 000 zł na siedzibę stada, w której w roku poprzedzającym rok wprowadzenia zakazu było utrzymywanych średniorocznie powyżej 500 do 1000 sztuk świń;
- e) 1 500 000 zł na siedzibę stada, w której w roku poprzedzającym rok wprowadzenia zakazu było utrzymywanych średniorocznie powyżej 1000 sztuk świń.

Programy pomocy uwzględniają możliwości budżetu państwa w ich finansowaniu, są konsultowane z przedstawicielami producentów rolnych przed ich skierowaniem do przyjęcia przez Radę Ministrów, aby zapewnić wsparcie w najwyższym stopniu zbieżne z oczekiwaniami producentów rolnych.

Jednocześnie informuję, że obecnie nie przewiduje się uruchomienia programu pomocy dedykowanego zakładom przetwórczym celem zobligowania ich do odbioru trzody chlewnej z obszarów zagrożonych i zapowietrzonych.

Odnosząc się do postulatu wprowadzenia zmian w przepisach dotyczących poddziałania 5.1. „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, polegających na odstąpieniu od zobowiązania do utrzymania świń w gospodarstwie, w przypadku wyznaczenia obszarów ASF i potraktowania takiej sytuacji obligatoryjnie jako nadzwyczajnej okoliczności informuję, co następuje.

Warunek odnoszący się do trwałości operacji wynika z art. 71 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

Zgodnie z ww. rozporządzeniem, w przypadku operacji obejmującej inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne dokonuje się zwrotu wkładu z EFSI, jeżeli w okresie pięciu lat od płatności końcowej na rzecz beneficjenta lub w okresie ustalonym zgodnie z zasadami pomocy państwa, tam gdzie ma to zastosowanie, zajdzie którakolwiek z poniższych okoliczności:

- a) zaprzestanie działalności produkcyjnej lub przeniesienie jej poza obszar objęty programem;
- b) zmiana własności elementu infrastruktury, która daje przedsiębiorstwu lub podmiotowi publicznemu nienależne korzyści;
- c) istotna zmiana wpływająca na charakter operacji, jej cele lub warunki wdrażania, która mogłaby doprowadzić do naruszenia jej pierwotnych celów. (...)

W związku z tym, nie ma możliwości odstąpienia od postanowienia zawartego w umowie o przyznaniu pomocy, zgodnie z którym, beneficjent zobowiązuje się, w okresie 5 lat od otrzymania płatności końcowej, do:

- nieprzenoszenia prawa własności lub posiadania nabytych dóbr, wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych budynków lub budowli, na które została przyznana i wypłacona pomoc oraz ich wykorzystywania w sposób zgodny z przeznaczeniem i celami operacji,
- prowadzenia działalności związanej z przyznaną pomocą, której służyła realizacja operacji, lub której prowadzenie stanowiło warunek przyznania pomocy, bez zmiany sposobu lub miejsca jej prowadzenia z wykorzystaniem zrealizowanego zakresu rzeczowego operacji.

Natomiast, w przypadku niewykonania zobowiązań z powodu zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności, określonych w przepisach

unijnych, beneficjent może zostać całkowicie lub częściowo zwolniony ze zobowiązań wynikających z umowy o przyznaniu pomocy.

Przepisy dotyczące siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności zawarte zostały w art. 2 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 549, z późn. zm.).

W przepisach określone zostały przypadki, które mogą zostać uznane jako „siła wyższa” i „nadzwyczajne okoliczności”. Są to:

- a) śmierć beneficjenta;
- b) długoterminowa niezdolność beneficjenta do wykonywania zawodu;
- c) poważna klęska żywiołowa powodująca duże szkody w gospodarstwie rolnym;
- d) zniszczenie w wyniku wypadku budynków inwentarskich w gospodarstwie rolnym;
- e) choroba epizootyczna lub choroba roślin dotykająca, odpowiednio, cały inwentarz żywy lub uprawy należące do beneficjenta lub część tego inwentarza lub upraw;
- f) wywłaszczenie całego lub dużej części gospodarstwa rolnego, jeśli takiego wywłaszczenia nie można było przewidzieć w dniu złożenia wniosku.

Ponieważ nie jest to wyczerpujący wykaz możliwych przypadków siły wyższej i nadzwyczajnych okoliczności, organ właściwy w sprawie o przyznanie pomocy np. Dyrektor Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (OR ARiMR), podejmuje decyzje dotyczące siły wyższej i nadzwyczajnych okoliczności indywidualnie dla każdego przypadku na podstawie dowodów oraz stosując pojęcie siły wyższej w świetle prawa UE dotyczącego rolnictwa, w tym orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości.

W sprawie zwolnienia z wykonania zobowiązań, beneficjent składa w OR ARiMR wniosek, zawierający opis sprawy wraz z uzasadnieniem oraz niezbędnymi dokumentami, w terminie 15 dni roboczych od dnia, w którym beneficjent lub upoważniona przez niego osoba są w stanie dokonać czynności złożenia takiego wniosku.

Odnosząc się do kwestii wprowadzenia zmian w przepisach prawnych należy wskazać, iż stan prawny w zakresie zwalczania ASF uległ zmianie w związku z konsolidacją podstawowych przepisów o zwalczaniu chorób zwierząt w jednym rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429<sup>3</sup>, które wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE, w tym w odniesieniu do podmiotów



prowadzących działalność w zakresie regulowanym tym rozporządzeniem. Zgodnie z ww. rozporządzeniem Komisja Europejska posiada możliwość ustanowienia, w drodze aktów wykonawczych, środków szczególnych w zakresie zwalczania chorób, kierując się aktualną sytuacją epizootyczną w odniesieniu do danej choroby.

Takie środki zostały wprowadzone rozporządzeniem 2021/605<sup>2</sup>, które ustanawia środki szczególne w odniesieniu do ASF do jednolitego stosowania przez państwa członkowskie, w których występuje ta choroba. Rozporządzenie 2021/605<sup>2</sup> również wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Państwa członkowskie mają jednocześnie możliwość wprowadzenia na swoim terytorium dodatkowych środków w zakresie bioasekuracji.

W związku z powyższym wydane zostało rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021 r.<sup>4</sup>.

W ww. rozporządzeniu wprowadzone zostały m.in. generalne zakazy odnośnie do przemieszczania, w tym przemieszczania przesyłek świń, świeżego mięsa i produktów mięsnych, o których mowa w odpowiednich artykułach rozporządzenia 2021/605<sup>2</sup>, wykluczając tym samym konieczność każdorazowego wprowadzania tych zakazów przez powiatowych lekarzy weterynarii w drodze decyzji. Przyznawanie odstępstw od ogólnych zakazów wprowadzonych ww. przepisami pozostaje co do zasady, tak jak dotychczas, w gestii właściwych organów państwa członkowskiego, co w konsekwencji oznacza na terytorium Polski właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Zgodnie z ww. przepisami w przypadku przemieszczania świń z obszaru objętego ograniczeniami I do zakładów zlokalizowanych na terytorium RP nie stosuje się ww. zakazu. Natomiast na obszarach objętych ograniczeniami II i III przemieszczanie świń jest możliwe na podstawie pozwolenia wydanego przez powiatowego lekarza weterynarii i po spełnieniu wymogów ściśle określonych w przepisach rozporządzenia 2021/605<sup>2</sup>, w zależności od obszaru, na którym znajduje się gospodarstwo, z którego świnię będą wysyłane. Możliwość wysyłki świń jest odstępstwem od generalnego zakazu przemieszczania świń z tych obszarów, o którym mowa powyżej. Aby przemieszczenie poza te obszary mogło być zrealizowane, musi być spełniony szereg wymogów, w tym m. in.:

- świnię muszą być utrzymywane w gospodarstwie wysyłki przez co najmniej 30 dni poprzedzających datę przemieszczenia lub od urodzenia, jeśli są młodsze, i w tym

czasie nie przemieszczano żadnych innych świń z obszarów objętych ograniczeniami II i III do tego gospodarstwa,

- gospodarstwo podlegać musi okresowym kontrolom, z częstotliwością właściwą dla danego obszaru, zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia 2021/605<sup>2</sup>,
- gospodarstwo powinno spełniać wymogi bioasekuracji wskazane w przepisach krajowych i UE,
- w gospodarstwie musi zostać wprowadzony system ciągłego nadzoru, polegający m. in. na przeprowadzaniu badań 2 pierwszych padłych w danym tygodniu sztuk powyżej 60 dnia życia lub w przypadku braku takich zwierząt – badań 2 pierwszych padłych sztuk odsadzonych,
- badania świń w kierunku ASF przed przemieszczeniem mogą być przeprowadzane w przypadku, gdy analiza ryzyka, przeprowadzana w każdym gospodarstwie przed przemieszczeniami, wykaże taką konieczność.

Reasumując, nawet w przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii określi konieczność przeprowadzenia badań świń w kierunku ASF, spełnienie opisanych powyżej wymogów i tak będzie konieczne.

Przepisy rozporządzenia 2021/605<sup>2</sup> nie przewidują możliwości wysyłek świń w oparciu o negatywne wyniki badań próbek krwi pobrane przed przemieszczeniem, tak jak miało to miejsce przed 21 kwietnia br. w oparciu o uchyloną decyzję wykonawczą Komisji 2014/709. Mając jednak na uwadze konieczność dostosowania polskich gospodarstw utrzymujących świnie do wymagań wynikających z rozporządzenia 2021/605<sup>2</sup>, Główny Lekarz Weterynarii opracował przejściowe zasady przemieszczeń świń uwzględniające wykonywanie badań laboratoryjnych w kierunku ASF przed przemieszczeniem. Zasady te będą stosowane do końca października br.

Odnosząc się do kwestii metod zwalczania ASF, w tym zabijania świń zdrowych, oraz zniszczenia lub usunięcia pasz, w sposób wykluczający niebezpieczeństwo szerzenia się choroby zakaźnej zwierząt, uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt<sup>5</sup> w celu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji, może nakazać zabicie lub ubój zwierząt chorych lub zakażonych, podejrzanych o zakażenie lub o chorobę albo zwierząt z gatunków wrażliwych na daną chorobę zakaźną zwierząt oraz zniszczenie

lub usunięcie w sposób wykluczający niebezpieczeństwo szerzenia się choroby zakaźnej zwierząt środków żywienia zwierząt.

Jednocześnie należy zauważyć, że ze względu na różnorodność sytuacji, pojawiających się w trakcie zwalczania danej choroby zakaźnej zwierząt, wybór środków stosowanych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej, jest uzależniony od konkretnego przypadku i sytuacji epizootycznej w terenie.

Art. 44 ust. 1 ww. ustawy przewiduje powyższe możliwości. Jednakże decyzja o ewentualnym zastosowaniu tego środka przy zwalczaniu choroby zakaźnej zwierząt pozostaje ostatecznie w kompetencji właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Odnosząc się do wyceny i wypłaty odszkodowania za zwierzęta zabite lub poddane ubojowi z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej w związku z realizacją działań związanych z likwidacją ognisk chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania, w tym ASF, należy zauważyć że zagadnienia te zostały uregulowane w przepisach ww. ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z art. 49 ww. ustawy, za zwierzęta gospodarskie określonych gatunków, w tym świnie, zabite lub poddane ubojowi z nakazu powiatowego lekarza weterynarii, posiadaczowi zwierząt przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa w wysokości wartości rynkowej zwierzęcia.

Wartość rynkową zwierzęcia określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z prowadzonej przez niego listy rzeczoznawców. Szczegóły dotyczące powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz sposobu szacowania określono w przepisach rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzania szacowania<sup>6</sup>.

Dodatkowo, odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również między innymi za zniszczone z nakazu organu IW przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania, produkty pochodzenia zwierzęcego, pasze, czy sprzęt, które nie mogą być poddane odkażaniu. W takim przypadku odszkodowanie przysługuje również w ich wartości rynkowej, określonej na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania.

Zgodnie z powyższym rozporządzeniem wartość rynkową zwierzęcia podlegającego szacowaniu ustala się, uwzględniając:

- w przypadku zwierząt rzeźnych - gatunek, masę, kondycję i wiek zwierzęcia;
- w przypadku zwierząt wpisanych do ksiąg lub rejestrów hodowlanych - gatunek, masę, kondycję, wartość hodowlaną lub użytkową oraz wiek zwierzęcia;
- dokumentację hodowlaną oraz dokumenty poświadczające cenę zakupu zwierzęcia, jeżeli dokumenty te były wystawione i możliwe jest ich uzyskanie dla celów szacowania;
- aktualną cenę rynkową zwierzęcia w dniu szacowania oraz informacje określone w przepisach w sprawie zbierania danych rynkowych.

Kolejną kwestią są działania dotyczące redukcji populacji dzików na terytorium Polski.

Działania na rzecz zapobiegania i zwalczania ASF na terytorium kraju, w odniesieniu do dzików koncentrują się między innymi na ich odstrzale, jak i eliminacji ze środowiska padłych osobników, jako czynnika sprzyjającego przetrwaniu wirusa ASF w środowisku naturalnym oraz jego rozprzestrzenianiu się w populacji, a także – potencjalnie – przenoszeniu choroby do gospodarstw utrzymujących świnie.

Redukcja populacji dzików powinna być przy tym realizowana w sposób ciągły, w pierwszej kolejności w ramach planowej gospodarki łowieckiej i – uzupełniająco – poprzez wykonywanie odstrzałów sanitarnych nakazywanych w drodze rozporządzeń powiatowego lekarza weterynarii lub wojewody (na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii) i wykonywanych przez myśliwych zrzeszonych w Polskim Związku Łowieckim.

Zarządzanie populacją dzika odbywa się na podstawie rocznych planów łowieckich sporządzanych przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich na każdy łowiecki rok gospodarczy. W odniesieniu do dzika, po zmianach prawa dokonanych w 2017 r., w rocznych planach łowieckich określa się jedynie minimalną liczbę dzików do pozyskania, górną granicę pozostawiając otwartą. W ten sposób planowanie łowieckie umożliwia efektywną realizację obniżenia liczebności dzika.

Zasady gospodarki łowieckiej w tym zasady dotyczące: działalności Polskiego Związku Łowieckiego oraz kół łowieckich, ustalania właściwej liczebności populacji poszczególnych gatunków zwierzyny przy zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego, odstrzału redukcyjnego, zastępczego, czy rocznych planów łowieckich lub wieloletnich łowieckich

planów hodowlanych, określają przepisy ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie<sup>7</sup>.

Stosownie do ww. ustawy gospodarka łowiecka prowadzona jest w obwodach łowieckich przez dzierżawców lub zarządców, m. in. w oparciu o roczne plany łowieckie i wieloletnie łowieckie plany hodowlane. Stosownie do art. 8a ww. ustawy roczny plan łowiecki jest sporządzany na okres od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca roku następnego (łowiecki rok gospodarczy), w szczególności na podstawie inwentaryzacji zwierzyny.

Przed ostatecznym zatwierdzeniem roczne plany łowieckie są przekazywane do zaopiniowania przez właściwego terytorialnie: wójta, burmistrza lub prezydenta miasta oraz właściwej terytorialnie izby rolniczej. W przypadku nadmiernego zagęszczenia zwierząt łownych podmioty te mogą wnioskować o podniesienie limitów odstrzałów.

Zgodnie z art. 8a ust. 19 pkt 7 ww. ustawy zmianę rocznego planu łowieckiego dopuszcza się w przypadku podejrzenia wystąpienia albo wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, naczelnym organem administracji rządowej w zakresie łowiectwa jest aktualnie minister właściwy do spraw środowiska. Natomiast, o ile ww. ustawa nie stanowi inaczej, administrację w zakresie łowiectwa, co do zasady, sprawuje samorząd województwa.

Reasumując, regulacja poziomu populacji zwierzyny łownej, w tym dzików, powinna się odbywać w szczególności w ramach planowej gospodarki łowieckiej, za której realizację odpowiadają w szczególności myśliwi – zrzeszeni w Polskim Związku Łowieckim, którego działalność podlega aktualnie nadzorowi ministra właściwego do spraw środowiska.

Instytucja odstrzału sanitarnego<sup>8</sup> powinna być natomiast stosowana uzupełniająco w stosunku do planów łowieckich, jedynie w sytuacji zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania i w celu ograniczenia ryzyka szerzenia się danej choroby na określonym terenie spowodowanego stwierdzeniem nadmiernej populacji zwierzyny, nieuwzględnionej w planach łowieckich.

Niemniej jednak w ostatnim czasie Główny Lekarz Weterynarii określił uzupełniające środki dotyczące odstrzału sanitarnego w odniesieniu do regionów o wysokiej koncentracji trzody chlewnej. Działania te mają w konsekwencji ograniczyć presję wirusa w środowisku w



powiatach, w których utrzymywanych jest ponad 150 tys. świń. Minister Klimatu i Środowiska polecił PZŁ zobligowanie dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich do realizacji tego działania, a także wydał dyspozycje w tym zakresie Dyrektorowi Generalnemu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, zalecając ścisłą współpracę z organami Inspekcji Weterynaryjnej.

Kolejną kwestią jest analiza sytuacji na rynku trzody chlewnej.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) w październiku 2020 r., Prezes UOKiK z własnej inicjatywy dnia 2 sierpnia 2018 r. w związku z sygnałami medialnymi dotyczącymi ewentualnego związku występowania wirusa ASF z niskim poziomem cen skupu tuczników wszczął postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy wobec dostawców tuczników z obszaru występowania afrykańskiego pomoru świń stosowane są praktyki nieuczciwie wykorzystujące przewagę kontraktową w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi<sup>9</sup>. W toku postępowania podjęto szereg czynności mających na celu ustalenie, czy doszło do naruszenia przepisów ustawy.

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego kontaktowano się z Głównym Inspektoratem Weterynarii (Biurem Bezpieczeństwa Żywności) z prośbą o udzielenie informacji m.in. w zakresie wskazania czy mięso zwierzęcia zarażonego ASF może być przetwarzane dla celów konsumpcyjnych oraz z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w celu uzyskania informacji na temat form pomocy finansowej oferowanej hodowcom trzody chlewnej w związku z występowaniem wirusa ASF na terenie kraju.

Ze względu na fakt, iż postępowanie zostało wszczęte w wyniku sygnałów medialnych, a nie w związku z wpływem zawiadomień na stosowanie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową przez konkretnych odbiorców – podmiotów skupujących bądź przetwórców, w celu pozyskania dodatkowych informacji wystosowano pisma do organizacji branżowych, zarówno ogólnokrajowych jak i regionalnych, zrzeszających hodowców trzody chlewnej, z prośbą o przekazanie informacji oraz otrzymywanych od producentów rolnych sygnałów dotyczących występujących na rynku nieprawidłowości.

W dniach 20 sierpnia – 12 września 2018 r. Inspekcja Handlowa na zlecenie Prezesa UOKiK przeprowadziła kontrole podmiotów skupujących żywiec wieprzowy, w tym także tych skupujących go od hodowców z rejonu zagrożonego występowaniem wirusa, celem zbadania zjawisk i procesów gospodarczych zachodzących na tym rynku. Kontrolę



przeprowadzono w 23 podmiotach działających na obszarze województw: wielkopolskiego (10 podmiotów), warmińsko-mazurskiego (5 podmiotów), lubelskiego (4 podmioty) i podlaskiego (4 podmioty). Zakresem przedmiotowym kontroli objęto sposób funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w sektorze przetwórstwa i skupu wieprzowiny, w tym, w szczególności, warunków zawieranych umów pomiędzy przedsiębiorcami zajmującymi się jej obrotem na poszczególnych szczeblach rynkowych oraz sposobu ustalania cen w obrocie tym produktem.

Dodatkowo, aby zapoznać się ze sposobem funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w sektorze skupu i przetwórstwa wieprzowiny w kontekście występowania wirusa ASF na terytorium kraju przeprowadzono badanie ankietowe. Łącznie zostało ono skierowane do 31 przedsiębiorców.

W toku postępowania wyjaśniającego podjęto szereg czynności mających na celu ustalenie czy doszło do stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową w stosunku do hodowców trzody chlewnej. Wobec jedynie kilku zawiadomień od poszkodowanych producentów rolnych oraz ustalenia rzeczywistych kosztów obrotu mięsem ze stref występowania ASF, nie było podstaw do postawienia zarzutów konkretnym podmiotom. Wysokość cen za surowiec (zarówno za wagę żywą jak i wagę bitą ciepłą) uzależniona jest od licznych czynników takich jak: wielkość dostawy, odległość oraz organizacja transportu, jakość i mięsność surowca, sytuacja na rynku (popyt, podaż, ceny obowiązujące u konkurencji oraz na giełdzie). Skup surowca z obszaru występowania wirusa ASF wiąże się ze znacznymi utrudnieniami oraz obostrzeniami w zakresie transportu, magazynowania, przetworzenia, a nawet późniejszej sprzedaży. Dodatkowo, wzrasta ryzyko konieczności utylizacji danej partii oraz wycofania jej ze sklepów w przypadku wykrycia ogniska w gospodarstwie, z którego pochodziły tuczniki, co wpływa również na kwestie wizerunkowe zakładu oraz współpracę z dalszymi odbiorcami. Jednocześnie ryzyka te nie mogą zostać ograniczone z uwagi na brak oferty ubezpieczeń z tytułu szkód związanych z wystąpieniem ASF. Podmioty skupujące, w tym zakłady przetwórcze wyjaśniły, iż te czynniki wpływają na poziom cen oferowanych producentom żywca wieprzowego.

Podsumowując, w toku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego wpłynęły do Prezesa UOKiK nieliczne ogólne skargi związane z podejrzeniem celowego i nieuzasadnionego zaniżania cen skupu tuczników ze stref zagrożenia i objętych ograniczeniami. Pozyskane dane i stanowiska przedsiębiorców pozwoliły uznać,

iz skup i przetwórstwo prowadzone w strefach zagrożenia lub występowania ASF związane są z dodatkowymi kosztami (np. dodatkowe transporty, przeorganizowanie zakładu, dodatkowa dezynfekcja) oraz ryzykiem, co uzasadnia różnicowanie cen zakupu surowca. Należy przy tym zauważyć, iż nawet mimo tych czynników, niektóre zakłady nie różnicowały cen zakupu żywca ze strefy białej i pozostałych, objętych obostrzeniami związanymi z ASF. Biorąc pod uwagę powyższe, UOKIK uznał, że nie było podstaw do wszczęcia postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową i postanowieniem z dnia 24 lutego 2020 r. zamknięto prowadzone postępowanie wyjaśniające.

W zakresie postulatów odnoszących się do udzielenia pomocy producentom trzody na terenie powiatów objętych ograniczeniami III, uprzejmie informuję, że niezależnie od programu wsparcia producentów świń, realizowanego w ramach dostępnych form pomocy państwa, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zwrócił się z wnioskiem do Komisarza ds. Rolnictwa Pana Janusza Wojciechowskiego o uruchomienie przez Komisję Europejską, na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013, nadzwyczajnej pomocy finansowej dla producentów świń w Polsce prowadzących produkcję na obszarach objętych ograniczeniami II lub III, o których mowa w załączniku I do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/605<sup>2</sup>. W przedłożonym wniosku wskazany został problem spadku opłacalności produkcji świń oraz sprzedaży świń po cenach niższych niż średnie ceny rynkowe oraz ponoszenia przez rolników konsekwencji ograniczeń weterynaryjnych wprowadzanych w związku z koniecznością zwalczania i zapobiegania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń. Podkreślono również, że na rynku wieprzowiny zbiegły się w czasie niekorzystne czynniki związane ze skutkami COVID-19 oraz presją cenową powstałą w następstwie ograniczeń eksportowych dla unijnej wieprzowiny na rynek Chin. Poinformowano o zauważalnym spadku liczby gospodarstw zajmujących się produkcją wieprzowiny i zagrożeniu rezygnacją z produkcji kolejnych stad w przypadku dalszego pogarszania się marż producentów świń.

Równocześnie, mając na uwadze trudną sytuację rolników utrzymujących świnie Ministerstwo uprzejmie informuje, że został uruchomiony zintegrowany program wsparcia dla rolników i hodowców świń w związku z ASF, tj. Program wsparcia gospodarstw utrzymujących świnie.

Program obejmuje już istniejące lub zmodyfikowane oraz nowe instrumenty zapewniające realizację działań w zarówno prewencyjnych, jak i wspierających odbudowę gospodarstw

dotkniętych skutkami występowania ASF w Polsce. Pomoc dla rolników w ramach tego programu obejmuje:

- bioasekurację gospodarstw,
- eliminację następstw zjawiska zaniżonej ceny skupu żywca w strefach ASF,
- osłonę zaciągniętych zobowiązań cywilnoprawnych,
- odbudowę pogłowa świń,
- wsparcie w zakresie przetwórstwa i skracania łańcucha dostaw.

Szczegółowe informacje dotyczące przedmiotowego programu są dostępne na stronie podmiotowej MRiRW pod adresem: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/asf--rusza-program-wsparcia-gospodarstw-utrzymujacych-swinie>. Informacje o poszczególnych formach pomocy dostępne są również na stronach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Z poważaniem

Z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szymon Giżyński  
Sekretarz Stanu  
/podpisano elektronicznie/

#### Do wiadomości:

Biuro Prezesa Rady Ministrów (pismo z dnia 22 września 2021 r. znak: BPRM.506.1.9.2021(2)JG).

---

<sup>1</sup> Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2020/687 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania (Dz. Urz. UE L 174 z 03.06.2020, str. 64, z późn. zm.)

<sup>2</sup> Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2021/605 z dnia 7 kwietnia 2021 r. ustanawiające szczególne środki zwalczania afrykańskiego pomoru świń (Dz. Urz. UE L 129 z 15.04.2021, str. 1, z późn. zm.)

<sup>3</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniającym i uchylającym niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt („Prawo o zdrowiu zwierząt”) (Dz. Urz. UE L 84 z 31.03.2016, str. 1, z późn. zm.)

<sup>4</sup> Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 sierpnia 2021 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń (Dz. U. poz. 1485).

<sup>5</sup> Dz. U. z 2020 r. poz. 1421.

<sup>6</sup> Dz. U. poz. 1161

<sup>7</sup> Dz. U. z 2020 r. poz. 1683

<sup>8</sup> Odstrzał sanitarny może zostać nakazany w drodze rozporządzenia (aktu prawa miejscowego) odpowiednio przez powiatowego lekarza weterynarii lub wojewodę, na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 8 lub art. 46 ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 1421).

<sup>9</sup> (Dz. U. z 2016 r. poz. 67 ze zm., dalej: ustawa o przewadze kontraktowej)

